

Warszawa, dnia 29 kwietnia 2014 r.



**MINISTER ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

PB-rś-5501-2/14 (mr-1878)

GABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 30.04.2014 r.
nr 1878 podpis W. Połciej

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
wpłynęło dn. 30.04.14
nr 2851 podpis W. Połciej

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

Odpowiadając na oświadczenie Senatorów: Pana Wojciecha Skurkiewicza, Pana Henryka Górskiego, Pani Beaty Gosiewskiej, Pana Bohdana Paszkowskiego, Pana Przemysława Błaszcyka oraz Pana Zdzisława Pupy, w sprawie funkcjonowania programu rolnośrodowiskowego, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii zwrotów płatności rolnośrodowiskowych, złożone podczas 51 posiedzenia Senatu RP i przekazanego Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi pismem z dnia 26 marca br. nr BPS/043-51-2235/14, uprzejmie informuję, co następuje.

Na wstępie należy wskazać, że zasady regulujące przyznawanie oraz zwrot pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” na lata 2007-2013 zostały określone w przepisach prawa wspólnotowego i krajowego, tj. w:

- rozporządzeniu Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 1698/2005”,
- rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) Nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 15, z późn. zm.), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 1974/2006”,

- obowiązującym do dnia 1 stycznia 2011 r. rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1975/2006 z dnia 7 grudnia 2006 r. *ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) Nr 1698/2005 w zakresie wprowadzenia procedur kontroli, jak również wzajemnej zgodności w odniesieniu do środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich* (Dz. Urz. UE L 368 z 23.12.2006, str. 74, z późn. zm.), zwanym dalej rozporządzeniem „nr 1975/2006”,
- obowiązującym od dnia 1 stycznia 2011 r. rozporządzeniu Komisji (UE) nr 65/2011 z dnia 27 stycznia 2011 r. *ustanawiającym szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) Nr 1698/2005 w odniesieniu do wprowadzenia procedur kontroli oraz do zasady wzajemnej zgodności w zakresie środków wsparcia rozwoju obszarów wiejskich* (Dz. Urz. UE L 25 z 28.1.2011, str. 8, z późn. zm.), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 65/2011”,
- ustawie z dnia 7 marca 2007 r. *o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich* (Dz. U. z 2013 r., poz. 173), zwaną dalej „ustawą PROW”,
- obowiązującym do dnia 15 marca 2013 r. rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lutego 2009 r. *w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (Dz. U. Nr 33, poz. 262, z późn. zm.), zwanym dalej „rozporządzeniem PRŚ2009”,
- obowiązującym od dnia 15 marca 2013 r. rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2013 r. *w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Program rolnośrodowiskowy” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* (Dz. U. z 2013 r. poz. 361, z późn. zm.), zwanym dalej „rozporządzeniem PRŚ 2013”.

Z treści art. 39 ust. 2 i 3 ww. rozporządzenia nr 1698/2005 wynika, że płatności rolnośrodowiskowe mogą być udzielane rolnikom, którzy dobrowolnie podejmą zobowiązania rolnośrodowiskowe na okres od pięciu do siedmiu lat, obejmujące zobowiązania wykraczające poza odpowiednie normy obowiązkowe ustanowione zgodnie z art. 4 i 5 oraz załącznikami III i IV rozporządzenia Rady (WE) nr 1782/2003, jak również minimalne wymogi dotyczące stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz inne odpowiednie wymogi obowiązkowe ustanowione ustawodawstwem krajowym i określone w programie. Należy podkreślić, że rolnik składając wniosek o przyznanie płatności

rolnośrodowiskowej oświadcza, że znane mu są zasady przyznawania pomocy finansowej objętej wnioskiem o przyznanie płatności oraz tego, że jest świadomy konsekwencji nieprzestrzegania zasad wynikających z realizacji programu rolnośrodowiskowego.

Wyjaśnić należy, że na gruncie prawa krajowego inne wymogi obowiązkowe zostały określone w § 4 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia PRŚ 2009 oraz w § 4 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia PRŚ 2013. Z treści ww. przepisów wynika, że rolnik realizujący zobowiązanie rolnośrodowiskowe jest zobowiązany do przestrzegania wymogów dla danego pakietu lub wariantu, które zostały określone w załączniku nr 3 do ww. rozporządzeń. Z kolei wysokość zmniejszeń i wykluczeń stosowanych w sytuacji stwierdzenia braku przestrzegania wymogów, o których mowa w załączniku nr 3 do tych rozporządzeń, została określona w załącznikach nr 7.

Wskazania wymaga, że stosowanie zmniejszeń i wykluczeń, o których mowa w ww. przepisach prawa krajowego, wynika z przepisów prawa wspólnotowego, tj. z art. 18 ust. 1 obowiązującego do dnia 1 stycznia 2011 rozporządzenia nr 1975/2006 oraz z art. 18 ust. 1 obowiązującego od dnia 1 stycznia 2011 r. rozporządzenia nr 65/2011.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 rozporządzenia nr 1975/2006 w przypadku naruszania jakichkolwiek zobowiązań związanych z przyznawaniem pomocy, innych niż zobowiązania dotyczące wielkości obszaru lub liczby zadeklarowanych zwierząt, wnioskowana pomoc nie jest udzielana bądź jej wysokość ulega zmniejszeniu.

Z kolei z treści art. 18 ust. 1 rozporządzenia nr 65/2011 wynika, iż **pomoc objęta wnioskiem ulega zmniejszeniu lub nie jest przyznawana**, jeżeli nie spełniono następujących obowiązków i kryteriów:

- a) w przypadku środków, o których mowa m.in. w art. 36 lit. a) ppkt (iv), tj. płatności rolnośrodowiskowych - odpowiednich norm obowiązkowych, a także minimalnych wymogów dotyczących stosowania nawozów i środków ochrony roślin, innych odpowiednich wymogów obowiązkowych, o których mowa w art. 39 ust. 3, art. 40 ust. 2 oraz art. 47 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 1698/2005, oraz zobowiązań wykraczających poza takie normy i wymogi; lub
- b) kryteriów kwalifikowalności innych niż kryteria związane z wielkością obszaru lub liczbą zwierząt zadeklarowanych.

W przypadku zobowiązań wieloletnich, którymi są zobowiązania rolnośrodowiskowe, zmniejszenia pomocy, wykluczenia i odzyskiwanie **mają zastosowanie również do kwot wypłaconych już z tytułu tego zobowiązania w latach wcześniejszych.**

W tym miejscu należy wyjaśnić, że ww. przepis jest stosowany bezpośrednio we wszystkich państwach członkowskich od dnia 1 stycznia 2011 r. i nie wymaga implementacji do przepisów prawa krajowego.

Należy zatem zauważyć, że w sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania przez rolników wymogów określonych w przepisach krajowych, tj. w załączniku nr 3 do rozporządzeń PRŚ 2009 i PRŚ 2013, państwa członkowskie zobowiązane są na podstawie art. 18 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 65/2011 do odzyskiwania kwot wynikających w stosunku do kwot wypłaconych z tytułu realizowanego zobowiązania rolnośrodowiskowego w latach wcześniejszych. Powyższe oznacza, że jeśli w kolejnym roku realizacji podjętego zobowiązania rolnośrodowiskowego następującym po roku wejścia w życie ww. rozporządzenia nr 65/2011 zostanie stwierdzony brak przestrzegania odpowiednich norm obowiązkowych, a także minimalnych wymogów dotyczących stosowania nawozów i środków ochrony roślin, innych odpowiednich wymogów obowiązkowych określonych w przepisach prawa krajowego, płatności wypłacone z tytułu tego zobowiązania od roku 2011 podlegają odzyskaniu.

Z uwagi na powyższe należy wskazać, że Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (tj. agencja płatnicza) jest zobowiązana do odzyskania kwot wypłaconych od 2011 r. w związku z realizowanymi w ramach PROW 2007-2013 zobowiązaniami rolnośrodowiskowymi, co w praktyce oznacza, że w sytuacji stwierdzenia w roku 2012 i latach następnych nieprawidłowości związanych z brakiem przestrzegania wymogów w ramach poszczególnych pakietów i ich wariantów, o których mowa w przepisach krajowych, rolnik jest zobowiązany do zwrotu płatności przyznanych od roku 2011 w wysokości odpowiadającej wysokości zmniejszeń zastosowanych w roku stwierdzenia nieprawidłowości.

Ww. przepis jest w praktyce stosowany przez ARiMR od roku 2013, bowiem regulacje zawarte w obowiązującym do 15 marca 2013 r. rozporządzeniu PRŚ 2009 (§ 27 tego rozporządzenia) określały zasady postępowania w sprawach dotyczących przyznawania płatności rolnośrodowiskowej w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości związanych z przestrzeganiem wymogów w ramach poszczególnych pakietów i ich wariantów. I tak zgodnie z § 27 ust. 3 rozporządzenia PRŚ 2009 w sytuacji ponownego stwierdzenia uchybienia w przestrzeganiu przez rolnika wymogów w ramach tego samego wariantu płatność rolnośrodowiskowa nie przysługiwała w danym roku i w roku następnym. W przypadku jednoczesnego zastosowania dyspozycji o której mowa w art. 18 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia nr 65/2011 oraz ww. § 27 ust. 3 rozporządzenia PRŚ 2009

powodowałyby zarówno zwrot dotychczas przyznanych płatności rolnośrodowiskowych, jak i odmowę ich przyznania w kolejnym roku. Zastosowanie tych przepisów równocześnie spowodowałyby naruszenie obowiązującej w europejskich systemach prawnych ogólnej zasady zakazującej dwukrotnego karania tej samej osoby za ten sam czyn (*ne bis in idem*), co znajduje również potwierdzenie w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE (np. wyrok w sprawie T-322/01 *Roquette Freres*, wyrok w pol. sprawach T-217/03 i T-245/03 *FNCBV i in. vs Komisja Europejska*). Kwestia zasady *ne bis in idem* była przedmiotem wykładni Trybunału Sprawiedliwości (TSUE) w sprawie prejudycjalnej zawisłej przed Trybunałem na gruncie postępowania karnego przeciwko Ł. B. (C-489/10). W wyroku tym, Trybunał stwierdził, że „kary administracyjne ustanowione zgodnie z celami wspólnej polityki rolnej stanowią integralną część systemów pomocy, mają własny cel i mogą być stosowane niezależnie od ewentualnych sankcji karnych, **jeżeli i w zakresie, w jakim nie są równoważne z tymi karami**”. Oznacza to, że spełnienie kryterium równoważności kary stanowi przypadek, w którym powinna znaleźć zastosowanie zasada *ne bis in idem*.

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że na gruncie obowiązujących przepisów prawa krajowego regulujących zasady przyznawania i zwrotu płatności rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007-2013, tj. rozporządzenia PRŚ 2013, przyznane płatności podlegają również zwrotowi m. in. w sytuacji jeżeli rolnik:

- 1) nie realizuje zobowiązania rolnośrodowiskowego, w szczególności w związku z niesporządzeniem planu działalności rolnośrodowiskowej albo sporządzeniem go niezgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu, lub nie spełnia innych warunków przyznania płatności rolnośrodowiskowej określonych w rozporządzeniu.
- 2) nie przestrzega żadnych wymogów w ramach wariantu określonego pakietu, w szczególności w związku z dokonaniem wymiany działek, o której mowa w art. 10 ust. 4 rozporządzenia nr 65/2011, przy czym zwrotowi podlega ta część płatności, która została przyznana do działek rolnych, zwierząt lub miedz śródpolnych objętych danym wariantem w ramach danego wariantu;
- 3) zmniejszył obszar, na którym powinien realizować zobowiązanie rolnośrodowiskowe, przy czym zwrotowi podlega ta część płatności, która została przyznana do działki rolnej lub jej części objętych zmniejszeniem;
- 4) nie wykonał działań naprawczych, zaleconych do wykonania temu rolnikowi w związku z zastosowanym odstępieniem od potrącenia kwoty zmniejszenia płatności nieprzekraczającej 100 Euro z tytułu stwierdzonych nieprawidłowości w obszarze wzajemnej zgodności.

Tryb i zasady ustalania płatności pobranych nienależnie zostały określone w przepisach ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. Nr 98, poz.634, z późn, zm.). Zgodnie z art. 29 ust. 1 i 2 ww. ustawy ustalenie kwoty nienależnie lub nadmiernie pobranych środków publicznych pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz krajowych przeznaczonych na współfinansowanie wydatków realizowanych z funduszy Unii Europejskiej, finansowanie przez ARiMR pomocy przyznawanej w drodze decyzji administracyjnej następuje w drodze decyzji administracyjnej, wydawanej przez kierownika biura powiatowego Agencji właściwego do rozstrzygnięcia w sprawie przyznania płatności.

Reasumując należy stwierdzić, że działania ARiMR, o których mowa w Oświadczeniu senatorów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 marca 2014 r., wynikają z obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa wspólnotowego i krajowego. Natomiast ARiMR pełniąc funkcję agencji płatniczej jest zobowiązana je stosować.

Jednocześnie w załączeniu przekazuję informację o liczbie rolników wobec których ustalono kwoty nienależnie pobranych płatności oraz o procentowym udziale tych rolników w łącznej liczbie rolników ubiegających się o płatności rolnośrodowiskowe w podziale na poszczególne województwa.

Z poważaniem,
Zup. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
PODSEKRETARZ STANU
Tadeusz Nalewajk

Załączniki:

1. Liczba rolników od których zostały odzyskane środki w ramach działania Program Rolnośrodowiskowy PROW 2007-2013 wg stanu na dzień 31.03.2014 r.,
2. Liczba rolników od których zostały odzyskane środki w ramach działania Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawa dobrostanu zwierząt PROW 2004-2006 wg stanu na dzień 31.03.2014 r.,
3. Liczba rolników dla których ustalono kwoty nienależnie pobranych wg stanu na dzień 31.03.2014 r., natomiast kwoty te nie zostały dotychczas odzyskane.

Liczba rolników od których zostały odzyskane środki - działanie Programy Rolnośrodowiskowe PROW 2007.
2013 wg stanu na dzień 31.03.2014

Województwo	Liczba beneficjentów	Liczba beneficjentów od których odzyskano kwoty nienależnie/nadmiernie wypłacone	Procentowy udział beneficjentów wobec których odzyskano kwoty nienależnie/nadmiernie wypłacone do łącznej liczby beneficjentów
Dolnośląskie	5 126	184	3,59%
Kujawsko-Pomorskie	10 810	192	1,78%
Lubelskie	16 749	689	4,11%
Lubuskie	4 141	83	2,00%
Łódzkie	5 598	103	1,84%
Miastopolskie	6 403	94	1,47%
Mazowieckie	13 570	329	2,42%
Opolskie	2 839	90	3,17%
Podkarpackie	9 920	85	0,86%
Podlaskie	11 763	378	3,21%
Pomorskie	8 032	143	1,78%
Śląskie	1 928	30	1,56%
Świętokrzyskie	8 745	326	3,73%
Warmińsko-Mazurskie	10 050	307	3,05%
Wielkopolskie	12 707	94	0,74%
Zachodniopomorskie	7 495	166	2,21%
Razem	135 876	3 292	2,42%

Załącznik 2

Liczba rolników od których zostały odzyskane środki - działanie Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawa dobrostanu zwierząt PROW 2004-2006 wg stanu na dzień 31.03.2014

Województwo	Liczba beneficjentów	Liczba beneficjentów od których odzyskano kwoty nienależnie/nadmiernie wypłacone	Procentowy udział beneficjentów wobec których odzyskano kwoty nienależnie/nadmiernie wypłacone do łącznej liczby beneficjentów
Dolnośląskie	2 969	235	7,92%
Kujawsko-Pomorskie	4 577	279	6,10%
Lubelskie	12 181	797	6,54%
Lubuskie	2 518	86	3,42%
Łódzkie	5 615	234	4,17%
Małopolskie	4 056	298	7,35%
Mazowieckie	7 864	495	6,29%
Opolskie	2 380	193	8,11%
Podkarpackie	4 765	462	9,70%
Podlaskie	4 651	273	5,87%
Pomorskie	4 896	224	4,58%
Śląskie	1 448	88	6,08%
Świętokrzyskie	6 895	461	6,69%
Warmińsko-Mazurskie	2 922	192	6,57%
Wielkopolskie	7 965	313	3,93%
Zachodniopomorskie	4 253	211	4,96%
Razem	79 955	4 841	6,05%

Załącznik 3

Liczba rolników dla których ustalono kwoty nienależnie pobrane wg stanu na dzień 31.03.2014, natomiast kwoty te nie zostały dotychczas odzyskane

Województwo	Liczba rolników
Dolnośląskie	72
Kujawsko-Pomorskie	61
Lubelskie	128
Lubuskie	32
Łódzkie	44
Małopolskie	38
Mazowieckie	104
Opolskie	34
Podkarpackie	52
Podlaskie	49
Pomorskie	68
Śląskie	16
Świętokrzyskie	102
Warmińsko-Mazurskie	74
Wielkopolskie	52
Zachodniopomorskie	99
Razem	1025